

D-N

8/1 1948

Socialdemokrati och kommunism

Premiärminister Attlees kritik av kommunismen i lördagens radiotal är klagörande och betydelsefull. Främst har den värde som bevis för den brittiska labourledningens demokratiska sinnelag och klara avtåndstagande från den ryska diktaturens inomstatliga och internationella metoder. Men den påvisar också i all sin korthet de fruktansvärda följderna av den politiska frihetens undanröjande. Många socialdemokrater är benägna att prisa Rysslands politik i fråga om socialisering och planhushållning under beklagande av att den icke genomförts på demokratisk väg. För Attlee står det klart att om väl friheten och därmed folkstyrelsen försvinner, så hotas även de andra värden som upp bäres av den demokratiska humanismen — vare sig denna är liberalt eller socialistiskt färgad.

Ty friheten är, såsom Attlee uttryckte det, icke blott ett gott i och för sig, en förutsättning för den enskilda personlighetens utveckling. Den är också grundvalen för rättvisan, i den inre likaväl som i den yttre politiken. Privilegier och orättvisor smyger sig in då friheten avvecklas. "I det kommunistiska Ryssland växer stadigt privilegierna för ett fåtal, och skillnaderna mellan de högsta och de lägsta inkomsterna blir ständigt större. Sovjetkommunismen bedriver en imperialistisk politik i ny form — ideologisk, ekonomisk och strategisk — som hotar de andra europeiska nationernas välfärd och livsformer."

Det är klara ord. Samma klarhet fann man förr även i de svenska socialdemokraternas uttalanden, trots att kommunismen då icke framträtt som erövrare och undertryckare utanför Rysslands gränser. Branting, Engberg och Per Albin Hansson vände sig mot diktaturen i öster med samma skärpa som mot fåtalsvälden och diktaturer i söder. Och även de socialdemokratiska ledare som nu sitter vid makten följde denna paroll.

Under de senaste åren har situationen förändrats. Förgäves söker man i ministrarnas tal och de ledande tidningarnas spalter den öppna kritik av den kommunistiska diktaturen och det kommunistiska diktaturpartiet som är oundgänglig för demokratins självförvar. Man finner i stället en blandning av välvilja, avsiktlig oklarhet, överslätande fraser och fördöjande av ostri-diga fakta.

Utrikesministern innehar, som sig bör, en huvudroll i detta spel. Den fantasifulla utsmyckning som kommer läsaren eller åtminstone åhöraren att glömma bristen på innehåll är emellertid inte hans sak. Det blir något torrt och torftigt, för att inte säga naket, över hans försök att vrida debatten på sned. Han förklarar sitt parti vara "främmande både för borgerlig stor kapitalism och för kommunism", dvs. det står lika fjärran från demokratin USA som från diktaturen Ryssland. Han angriper de tidningar som, utan att kräva blockbildning eller allianser, betonar demokratiernas gemenskap, men icke det parti som i Sverige är den internationella kommunismens språkrör. Han talar om tolerans och förståelse, manar oss att icke framhäva motsättningarna. Inte ett ord säger han däremot om de ryska erövringsarna eller det växande och allt fastare militärblocket i öster. Hr Undén tycks vilja få oss att tro att världen är ganska lugn, att de mot-

sättningar som trots hans underkännande gör sig gällande föga angår oss och att det i varje fall är vår plikt att inte tala om dem.

Han blir emellertid inte trodd. Han riskerar till och med att förlora det stora förtroende han ägt. Den diplomatiska attityd han anlagt är alltför forcerad, alltför fulländad. Vi tror, trots allt, inte på att Sverige har en utrikesminister som värderar diktaturen lika mycket som demokratin och som på allvar vill verka som medlare mellan det Ryssland som hotar och det USA som tryggar Västeuropas frihet.

I huvudsak är socialdemokratin utanför kanslihuset lika diplomatisk som utrikesministern. Valen i de av Ryssland undertryckta staterna beskrivs utan en antydning om det faktiska läget. Kritiken av bristerna i USA:s demokrati är starkare än kritiken av den totala bristen på demokrati i Ryssland. Arbetarna uppmanas att hellre köpa kommunistiska än icke-socialistiska tidningar, dvs. att skaffa sig de organ som propagerar för diktatur. Framstående socialdemokrater hyllar rent av diktaturen som "sann" demokrati. Några tidningar utgör, det skall tacksamt erkännas, undantag genom sin öppenhet och sitt klara hävdande av väsentliga gränslinjer. Sedan Morgon-Tidningens korrespondent i Moskva kommit hem har i denna tidning situationen i Ryssland blivit belyst — under outtalad kritik av de beryktade brev som för ett år sedan publicerades av några inbjudna resenärer.

Att socialdemokraternas hållning till stor del är taktiskt bestämd förstås av de flesta. Rysslands makt har växt i världen, och kommunismens inflytande har ökat i Sverige — det är bakgrunden till det nya sättet att tala och skriva. Men de taktiska finterna kan bli farliga genom att de ger oriktiga föreställningar om den svenska opinionen i nuet och

vilseleder denna opinion för framtiden. Om man under längre tid suddar ut gränsen mellan folkstyrelse och despoti kan väljarna börja tro på förkunnelsen.

För förhållandet mellan de demokratiska partierna är socialdemokraternas taktik under de senaste åren en stor fara. Det samarbete med kommunismen som hos vissa politiker stegras till identifikation inger en oro av helt annan art än socialiseringsplanerna och oskickligheten i den ekonomiska politiken. Ingen tvivlar på att den stora massan svenska socialdemokrater verkligen är demokrater. Men kommunist sympatin hos några och oviljan att reagera mot den hos andra skapar samma känsla av osäkerhet som förhållandet mellan nazismen och vissa högergrupper under Hitlers segrår. Socialdemokraternas ledare borde handla med samma beslutsamhet som högerledningen då gjorde och som den brittiska socialismens talesman gör i dag.